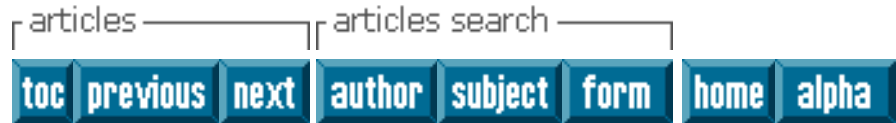


# Nature writing as ecosystem: An analysis of Boomkastele: 'n Sprokie vir 'n stadsmens (Schalk Schoombie). Part 1.

[Download Here](#)



## [Tydskrif vir Geesteswetenskappe](#)

On-line version ISSN 2224-7912

Print version ISSN 0041-4751

**Tydskr. geesteswet. vol.56 n.4-2 Pretoria Dec. 2016**

<http://dx.doi.org/10.17159/2224-7912/2016/v56n4-2a7>

### RESEARCH AND REVIEW ARTICLES

## **Natuurgesentreerde skryfwerk as ekosisteem: 'n Onderzoek na Boomkastele: 'n Sprokie vir 'n stadsmens (Schalk Schoombie). Deel 1**

### **Nature writing as ecosystem: An analysis of *Boomkastele: 'n Sprokie vir 'n stadsmens* (Schalk Schoombie). Part 1**

Susan Meyer

Vakgroep Afrikaans, Opvoedingswetenskappe. Noordwes-Universiteit Potchefstroom. E-pos: [Meyer.S@nwu.ac.za](mailto:Meyer.S@nwu.ac.za)

#### Services on

#### Article

- Afrikaans
- Article i
- Article 1
- How to
- Automate

#### Indicators

- Access :

#### Related link

#### Share

- 
- More

Permalir

#### OPSOMMING

In betreklik onlangse navorsing deur David Barnhill word 'n nuwe benadering tot natuurgesentreerde navorsing dui eerstens aan dat daar in die beskrywing van die aard van natuurgesentreerde skryfwerk word op sisteme van klassifikasie. Barnhill wys egter op nadele in die taksonomie-benadering en stel

natuurgesentreerde woordwerk beskou word as 'n ekosisteem. Daarmee word bedoel dat die kategorie skryfwerk geplaas word wanneer die taksonomie- benadering gevolg word, veelvoudige elemente word en dat hierdie elemente binne elke teks saam- of op mekaar inwerk, soos die organismes in 'n ekosistemoondersoek word. Barnhill se teoretiese gereedskap in Deel 1 uiteengesit en in Deel 2, wat gepubliseer is in die uitgawe van die tydskrif, getoets. Schalk Schoombie se debuutroman, *Boomkastele: 'n sprokie van 'n steen*, bestudeer vanuit die hipotetiese uitgangspunt dat die teks 'n ekosisteem is ten opsigte van die kenmerke van natuurgesentreerde skryfwerk daarin.

**Trefwoorde:** Schalk Schoombie, *Boomkastele*, natuurgesentreerde skryfwerk as ekosisteem, David Barnhill

---

## ABSTRACT

In the first part of the present study, I explore a new concept of viewing nature writing, introduced by David Barnhill in a relatively recent article titled "Surveying the Landscape: A New Approach to Nature Writing" (2010). In this study, to be published in the March 2017 edition of this journal, Barnhill's theoretical instrument is put to the test on the text of Schalk Schoombie's narrative text *Boomkastele*.

Nature writing is a prominent genre in the tradition of ecocriticism, which is the study of literature and culture from an interdisciplinary point of view, where literature scholars analyse texts that illustrate environmental concerns in various ways in which literature treats the subject of nature.

Henry David Thoreau's system of describing nature writing and its qualities has been used extensively by David Barnhill and Patrick Murphy have extended Thoreau's system by developing taxonomies of nature writing. They divide nature writing into three main categories of nature writing situated along a spectrum, on one end of which lie those works most concerned with providing information about the natural world and on the other those engaging in more personal, philosophical or political writing (Barnhill 7; Murphy 2005:5). These taxonomies map the rich diversity in this genre, but Barnhill also considers the limitations of classifying nature writing a disadvantage in that it does not acknowledge the inner complexity and diversity of nature writing. Hence the challenge to improve on these taxonomies.

Barnhill calls his scheme an ecosystem, reminding us that such a system involves the interactions between the living and non-living environment as well as interactions between the elements in it. According to Barnhill (2010) nature writing is an ecosystem in which various elements of nature writing are developed and integrated in a taxonomy. The categories into which works are placed in a taxonomy become multiple elements within individual works that interact with or influencing each other, such as the organisms in an ecosystem. The work of nature writing rather than the author takes centre stage. The internal qualities of such works are analysed and described in order to discover the different elements and how the character of an ecosystem emerges from this. Barnhill (2010:279-282) classifies the elements of nature writing: accounts or descriptions of nature, personal experience in nature, social and cultural criticism, philosophy of nature, spirituality in nature experiences, ecological consciousness, concern with language and form, nature and ecosocial politics - the latter a term reflecting the interconnectedness of environmental and social issues. In Part 2 of the study an analysis of *Boomkastele* puts Barnhill's theoretical instrument to the test. The main departure is that the novel resembles an ecosystem comprising the characteristic elements of nature writing. The method of approximation focuses on analysing the internal complexity and diversity of Schoombie's narrative to achieve a more complete understanding and a more nuanced description of this work. Ecosocial criticism is found to be a key element in *Boomkastele*, functioning in support of various other elements, such as ecological consciousness and social critique.

Barnhill's approach to nature writing creates a sharpened awareness of the qualities that characterise nature writing. The method of describing and evaluating texts to *Boomkastele* has led to the discovery of the interactive complexity of the elements in the novel, which lends it the nature of an ecosystem and affirms its multifaceted character.

**Keywords:** Schalk Schoombie, *Boomkastele*, nature writing, ecosystem approach, David Barnhill, ecocriticism

---

## INLEIDEND

In 'n betreklik onlangse artikel deur David Barnhill, "Surveying the Landscape: A New Approach to Nature Writing," betoog dat dit tyd geword het om met nuwe oë na natuurgesentreerde skryfwerk ("nature writing") te kyk, wat die sosiale, kulturele en politieke dimensies van hierdie genre dikwels gesien word (2010:275). Die sosiale dimensie in werk met 'n natuurgerigte fokus en die sosiale relevansie van hierdie genre as 'n fokus motiveer Barnhill (2010:274) om antwoorde te vind op 'n aantal vrae. Eerstens wil hy weet hoe natuurgesentreerde skryfwerk aansluiting vind by ons sosiale wêreld, by ons familie en vriende. Hy vra ook hoe hierdie soort woorde waansin en vernieling wat vloei uit ons ekonomiese sisteme, of met die ondraaglike ongeregtighede van ekonomiese en politieke sisteme. Ten slotte wil hy weet hoe natuurgesentreerde skryfwerk ons kan help om die sosiale konteks waarin ons ons bevind, te verstaan en 'n proses van verandering te inspireer.

*Boomkastele: 'n sprokie van 'n stadsmens* (2015) is die debuutroman uit die pen van Schalk Schoombie. Barnhill se betoog ten gunste van die erkenning van die sosiale dimensie in natuurgesentreerde woorde.

Barnhill se artikel bied 'n nuwe beskouing van die beskrywingsmetode van natuurgerigte skryfwerk, 'n metode wat in die Amerikaanse tradisie van ekokritiek (Tuur & Reitalu 2012:9) en waarvoor daar verder aan in die raamwerk gebied sal word. Die vraag "What is nature writing?" word in talle bronne herlei na die teorie van Henry David Thoreau, wat allerweë beskou word as die vader van hierdie tradisie, en na diegene wat in die 20ste eeu die beskouings uitgebrei het deur die ontwikkeling van sisteme van klassifikasie, byvoorbeeld Thomas J. Murphy (Burton-Christie 1993:157; Stephenson 1995:170; Barnhill 2010:275). Die beskrywing van natuur deur middel van taksonomieë het egter nadele, waarop later in die artikel gewys sal word, en Barnhill vir die klassifikasie Modelle wat beskikbaar is.

Sy benadering behels dat 'n spesifieke natuurgerigte woordwerk beskou word as 'n ekosisteem. Daarin word abstrakte kategorieë waarin natuurgesentreerde skryfwerk geplaas word wanneer die taksonomie-beroepte elemente word in individuele werke en dat daar uit die interaktiewe werksaamheid tussen verskeie gedifferensieerde maar goed geïntegreerde geheel tot stand kom (Barnhill 2010:279). Barnhill se metode fokus op die betekenis van die konsep *ekosisteem*, naamlik 'n omgewing en die organismes daarbinne wat voortdurend uitoefen, oftewel saam- of op mekaar inwerk (Odendal & Gouws 2005:208). Volgens Barnhill (2010:229) is 'n individuele natuurgesentreerde woordwerk die aard van 'n ekosisteem deurdat verskeie elemente van die ekosisteem met mekaar ontwikkel en op 'n unieke manier geïntegreer word tot 'n geheel.

Barnhill (2010:278) waarsku dat die beskrywing van natuurgesentreerde werk deur middel van kategorieë handwerk om natuurgesentreerde tekste as enkelvoudig van aard te beskou en om aandag aan die sosiale aspekte daarin te vermy. In die tweede deel van die studie word die teoretiese gereedskap wat Barnhill gebruik benut om tot 'n meer genuanseerde beskrywing van Schoombie se roman te kom.

In *Boomkastele* word die spanning volgehou deur die navorser se intense emosies en betrokkenheid by die storie met die bure wat hieruit spruit. Die gegewe van ontsteltenis oor die lot van bome in woonbuurte wat aangespreek word plaas *Boomkastele* in die sfeer van die stedelike ekokritiek. *Stedelike ekokritiek* is die vertakking van ekokritiek wat word op stadservarings en -ruimtes, met die doel om die aandag te vestig op kritieke stadsomgewings, verbruikerskultuur in sy geheel (Oppermann 2011). Bennet (2001:33) gebruik ook die term *sosiale ekokritiek* om die groeiende aantal publikasies sedert die middel 1990's wat met stedelike ekologie gemoeid is en te verduidelik die komplekse interaksies tussen sosio-ekonomiese strukture en die digbewoonde ekosisteme van stedelike gebiede. Hierdie meer dikwels stedelike ekokritiek ("urban ecocriticism") genoem word.

Voordat die aandag in die tweede deel van hierdie studie toegespits word op die natuurgesentreerde woorde, word op die ontdekking van elemente wat soos die organismes in 'n ekosisteem funksioneer, word vervolgt. Hierdie konteks geskep vir die genre van natuurgerigte of -gesentreerde literatuur, ook binne die groter konteks van ekokritiek.

## TEORETIESE BEGRONDING

### Die konteks van die ekokritiek

*Ekokritiek* word beskou as 'n sambreelterm vir 'n hele spektrum van literêr-teoretiese benaderings met ondersoek ingestel word na die uitbeelding van die verhouding tussen die menslike en die niemense ander kultuurvorms (Glottfelty 1996:xviii; Bennett & Teague 1999:3; Marland 2013:846). Buell (2005:11) 'n teoretiese raamwerk of metode nie, maar as 'n aanpasbare praktyk wat vraagstukke-drewe eerder a Die kwessies en besorgdhede wat hierdie "earth-centered approach to literary studies" motiveer, is, v (2009:65), "the vast range of 'natural' or non-human phenomena which bears upon human experience many things) issues concerning fauna, flora, landscape, environment and weather". Bergthaller (2014) ekokritiek interdisiplinêr is; dat dit in gesprek tree en raakpunte het met omgewingsgeskiedenis, filosofie wetenskappe en ekologie, asook met die lewenswetenskappe.

Die ekokritiekbeweging het in Amerika ontstaan, waar die idee van die omgewing as probleem gedurende die openbare verbeelding aangegryp het, en het uitgebrei tot 'n studieveld wat tans op 'n spektrum van probleme fokus, 'n veld "in which the tensions of nature and place, [...] in a global environmental culture" (Iovinio 2015:167).

Ekokritiek beklee tans nog 'n randposisie binne die konteks van die Afrikaanse literatuurkritiek (Smit hoewel natuursentriese tekste reeds van die vroegste tye af deel vorm van ons literêre korpus. Eugène natuursensitiewe stem het reeds vroeg in die twintigste eeu opgeklank.<sup>2</sup> Sedert die era van die koloniale (1900-1930) word gepoog om 'n blik op Afrika te bied deur jag-, veld- en diereverhale waarin die fokus op Afrika-natuur val.<sup>3</sup> Die mens se verbondenheid met die natuur is ook deurlopend teenwoordig in die vroegste publikasiedatums van dié subgenre. Smit-Marais en Wenzel (2006:30) verwys na die "psigies plaasbewoners en die natuur binne die tradisie van die plaasroman, wat so onlosmaaklik deel van die landskap is.

Die mens-natuurverhouding vorm deel van die sentrale gegewe in 'n korpus tekste wyer as wat moon Selfs duideliker as waar dit in individuele tekste voorkom,<sup>4</sup> blyk die rol van die natuur waar dit in sekere herhaalde tematiese gegewe vorm. Slegs enkele kan egter hier genoem word. Dalene Matthee se bos deur 'n besondere sensitiwiteit vir die ekologie en die oortuigende uitbeelding van die interaksie tussen verskeie van Piet van Rooyen se vroegste romans word die herhalende tema van spoorsny teen die ag Namibiese landskap gevind, met die intense beleefde en verweefde mens-natuursituasie as deel daarvan.

In Christiaan Bakkes se Stoffel-reeks<sup>7</sup> word waargeneem vanuit die ekologies sensitiewe perspektief v en skerp gekyk na die kwessie van die natuur(bewaring) versus menslike beskawing (benutting) in dié konteks.

Nieteenstaande die duidelike teenwoordigheid van mens-natuurkwessies in die Afrikaanse verhaalkorpus geen belangrike rol op plaaslike literêre gebied nie. Dit is moeilik om te verklaar, maar Smith (2014) b verband met die feit dat dreigende globale ekologiese vraagstukke, hoe ernstig dit ons ook al op die h internasionaal steeds 'n geringe impak op literatuursisteme het. Sy beaam Cormac Cullinan, internasi Afrikaanse aardregkenner, se standpunt dat ons meer as ooit tevore van die aarde weet, maar al minder oorspronklike integriteit kommunikeer (Smith 2013).

Binne die groter Suid-Afrikaanse literatuurstudieveld is waardevolle studies wel reeds vanuit ekokritiek onderneem. Julia Martin het moontlik die vroegste poging aangewend om vorm te gee aan 'n Suid-Afrikaanse teorie met haar DLitt-studie (1999): *The Jewelled Net: Toward a Southern African Theory: Practice of Environmental* navorsingsartikels soos dié van Dan Wylie (2007)<sup>8</sup> en Anthony Vital (2008)<sup>9</sup> word interessante treë gev gelokaliseerde, ekologies-georiënteerde literêre en kulturele kritiek. In 2007 verskyn daar ook twee sp *Tydskrif vir Literatuurwetenskap* wat Suid-Afrikaanse literêre navorsing met 'n omgewingsgerigte fokus word weerspieël in Henriette Roos (2011:50) se ondersoek na "universele kwessies betreffende die ver omgewing wat blyk uit aandag aan die die regionale belange van verskillende dele van die Suid-Afrika.

'n Klein groepie akademici spits hulle op die ekokritiese bestudering van die Afrikaanse letterkunde te lees en beoordeel Pieter Fourie se *Die koggelaar* deur 'n ekokritiese lens. Reinhardt Fourie se MA-verk toegespsit op 'n postkoloniale en ekokritiese lesing van Marlene van Niekerk se *Agaat*. Susan Smith se

2012 'n baie belangrike bydrae tot die konkretisering van ekokritiese teorie binne die kader van Afrika literatuurondersoek.<sup>10</sup> Sedert 2006 publiseer Susan Meyer gereeld navorsingsresultate van haar verkenning en hermeneutiese moontlikhede wat opgesluit lê in Afrikaanse prosawerke wanneer dit ontsluit word vanuit 'n perspektief.<sup>11</sup> En heel onlangs verskyn Corné Coetzee se artikel oor stedelike ekokritiek as lens vir die stad met 'n stadsagtergrond.<sup>12</sup>

Die Afrikaanse literatuurkritiek bied nog geen bydrae tot die belyning van die genre van natuurgesentreerde *Boomkastele* behoort, of 'n eie model van beskrywing ten opsigte daarvan nie. Die bestudering van Scler die doel om Barnhill se teorie daarop toe te pas, kan waardevolle vordering bring op die gebied van die teorie en kritiek.

### **Natuurgesentreerde skryfwerk ("nature writing")**

Die term *natuurgesentreerde skryfwerk* lei dikwels tot verwarring, aangesien daar in die Amerikaanse tradisie soms twee terme gebruik word om na dieselfde soort teks te verwys: *natuurgesentreerde skryfwerk* ("nature writing") en *natuurgeskiedskrywing* ("natural history writing"). 'n Beskouing van die verskille tussen hierdie tipes skryfwerk word op die kenmerkende styl en benadering van eersgenoemde. Met *natuurgeskiedskrywing* word veronderstel dat die skrywer "is concerned with the observation of living animals and plants in their natural wild state [...] without the artificiality of the fundamental concomitant of absolute truth" (Finch 1991:99). Rondom die draai van die negentiende eeu ontstaan, *natuurgesentreerde skryfwerk* ("nature writing"), en hierdie genre word gekenmerk deur die persoonlike verbintenis met die tuisomgewing en persoonlike interpretasie van die natuur, maar ook deur objektiewe waarneming en (natuur)wetenskaplike feite (Burton-Christie 1993:157).

Die belangstelling in "the minor beauties of the world" weerspieël 'n belangrike klemverskuiwing ten opsigte van die benadering in die natuurgesentreerde skryfwerk van die twintigste eeu. Daar blyk 'n begeerte om nie slegs van die natuur te ondersoek en te probeer begryp nie, maar ook die minder indrukwekkende, die ongelyke "foot-but-heretofore-unnoticed" (Burton-Christie 1993:160). Tuur en Reitalu (2012:10) wys op 'n belangrike aspek van die natuurgesentreerde skryfwerk: "It is [...] the subtle, probing analysis of both the natural world itself and the human world within that world that characterizes the best nature writing." Hulle beklemtoon dat daar in natuurgerigte skryfwerk getrouheid gestreef word ten opsigte van die wetenskaplike waarheid - "scientific names, data, and exact descriptions are provided as comments to the immediate observations or natural phenomena" (Tuur & Reitalu 2012:10). Hierdie subjektiewe teenwoordigheid en interpretasie sentraal staan in die uitbeelding van die onderlinge verhouding tussen die geskape werklikheid.

Laasgenoemde aspek is van groot belang. Burton-Christie (1993:161) verduidelik dat "nature writers search for the simple and complex patterns found in relationships among various species, [...] patterns (that) ultimately radiate from the human observer." Uit die bewustheid van hierdie patrone sou 'n groter morele gevoeligheid en die erkenning van die ekologiese verantwoordelikheid kon kom, "an attempt to find a moral, dignified, decent way of living in relation to other peoples and species", redeneer Burton-Christie (1993:162).

Natuurgesentreerde skryfwerk is dus 'n kombinasie van wetenskaplike verslaggewing en artistieke uitdrukking met 'n wetenskaplike oog te kyk en met literêre effek te skryf (Lilley 2013; Stephenson 1995:171). Dit sluit in: onder andere essays, memoires, reisbeskrywings, verhale en romans - werke waar die subjektiewe eerste persoonsof persoonlike beleving persoonlike kleur aan die feitlike komponent daarin gee (Cowley 2008:10; Scler 2014:49).

Oor die afgelope vyftienjaar het 'n opwelling van belangstelling in hierdie soort skryfwerk in Brittanje en Noord-Amerika plaasgevind het in die 1970's en 80's, tot die term "new nature writing" gelei (Macfarlane 2014:49). Hierdie sogenaamd nuwe literêre vorm is toegespits op "finding meaning not in the rare and extraordinary encounters with the natural world, and in combining both scientific, scholarly writing with carefully drafted, discursive writing" (Moran 2014:49). Stenning en Gifford (2015:1) merk tereg op dat "what is so useful to find in this form is not the natural world itself - die gemengde toonaard wat spruit uit die kombinasie van wetenskaplike en die analitiese is reeds bekend vir lesers wat vertrou is met die Amerikaanse tradisie van natuurgerigte skryfwerk in die twintigste eeu. In Brittanje en Ierland was egter vroeër 'n andersoortige fokus in hierdie literêre vorm "spiritual and more concerned with natural history, perhaps less internally and more externally focused" (Gifford (2015:1) die term "new nature writing" ten dele verklaar.



## Modelle en metodes van beskrywing

As voorloper van natuurgesentreerde skryfwerk soos dit vandag beoefen word, geniet Henry David Thoreau (Burton-Christie 1993:157; Stephenson 1995:170). Thoreau het 'n groot rol gespeel in die gedaante van natuurgesentreerde skryfwerk ondergaan het om die hedendaagse gestalte van natuurgesentreerde skryfwerk te ontwikkel. Die natuurbeskrywing met elemente van die outobiografie, omgewingsgeskiedenis en met etiese aspekte van die natuuromgewing gekombineer het (Burton-Christie 1993:157). Thomas Lyon steun sterk op Thoreau se werke om 'n meer volledige omskrywing van natuurgesentreerde skryfwerk te probeer kom deur 'n taksonomiese model van tipes natuurgerigte skryfwerk saam te stel en só groter begrip vir die diversiteit en reikwydte van die genre te kry. Lyon stel 'n variasie op Thoreau se tentatiewe saam-ordening van elemente voor en ontwerp sewe kategorieë wat 'n spektrum tussen twee pole: aan die een punt werk hoofsaaklik toegespits op inligting oor die natuur en aan die ander punt werk wat hoofsaaklik persoonlike reaksies op die natuur en filosofiese interpretasies daarvan uitdruk.

Lyon (1989:4) waarsku egter dat daar in die pogings om werke te klassifiseer, rekening gehou moet word dat natuurgerigte skryfwerk nie 'n presiese en ordelike veld is nie, dus kan tekste nie altyd netjies in kategorieë geplaas word. "texts often blur and merge across boundaries". Die relatiewe gewig van 'n spesifieke aspek in die teks word deur die skrywer daarvan bepaal. Die doel van hierdie taksonomiemodel is, volgens Lyon (1989:4), nie foutlose klassifikasie van "the breadth of the spectrum of nature writing and to help indicate some of the special powers each type of writing possess".

Hoewel Lyon se klassifikasiesisteem aanspraak maak op die beginsels van eenvoud en logiese ordening, is dit nie daarvan ook duidelik. Mark Tredinnick (2003:36) merk byvoorbeeld op dat Lyon 'n belangrike dimensie van natuurgesentreerde skryfwerk oor die hoof sien. Hy argumenteer dat dit deur die poëtiese of liriese aspek van die skryfwerk is, oftewel die literêre dimensie daarvan, dat sulke werk "attempts the hardest of its work, witness the places it is singing with, its witnessing of places". Tredinnick se kommentaar kan as waardevol beskou word in die konteks van die ter sprake bring of Lyon se sisteem nie die aard van natuurgesentreerde werke, as kombinasie van wetenskaplike en artistieke uitdrukking, in gedrang bring nie. Sou suiwer feitelike tekste, soos plant- en voëlgidse, 'n natuurgerigte genre, soos Lyon se sisteem suggereer?

Patrick Murphy ontwerp tienjaar later 'n taksonomie wat 'n uitbreiding op Lyon se sisteem van rangskikking is. Hy onderskei tussen natuurgerigte skryfwerk ("nature writing") en natuurgerigte skryfwerk van letterkundige literatuur ("literature"), maar sluit aan by Lyon se spektrum van ordening tussen die pole van werk wat hoofsaaklik natuurgerig is en werk wat persoonlike reaksie op die natuuromgewing weerspieël. Sy onderskeid tussen skryfwerk ("writing") en literatuur ("literature") berus op die redenasie dat letterkunde hoofsaaklik onderskei word op grond van narratiewe elemente, terwyl retoriese strategieë in ander skryfwerk oorheers, selfs al is daar narratiewe tegnieke en metafore teenwoordig (Murphy 2000:5).

Krities beskou, is die onderskeid wat Murphy tussen die kategorieë van letterkunde en nieliterêre teks maak nie noukeurig genoeg geformuleer om 'n betroubare indeling te verseker nie. In gesaghebbende bronne word literariteit meer genuanseerd omskryf. Grové (1992:256-258) onderskei drie kenmerke van literêre werke: die eerste fundamentele eienskappe, naas die besondere eienskappe van individuele werke. Soos Murphy beklemtoon, is die estetiese waarde van literêre tekste en stel dit duidelik dat sulke tekste talle waardes en funksies vir die skrywer het: religieus, moreel, ensovoorts - maar dit moet aan bepaalde literêre artistieke kriteria voldoen.

Dis eerstens in die aard van die literêre werk dat dit multivalent is; dat dit - anders as enige ander teks - baie elemente kommunikeer, sodat geen enkele leser ooit 'n totale begrip van die literêre werk kan hê nie (Grové 1992:258). Tweedens bring Grové (1992:258) die kwessie van taalelemente ter sprake. Betekenis, klank, ritme en beelding is funksies van die literêre werke 'n ander funksie en organisasie as in 'n werk van nieliterêre aard. In die literêre teks is elke taalorganisasie multikommunikatief en deur die proses van taalorganisasie word hulle in bepaalde patrone georganiseer. Met die derde fundamentele eienskap van letterkunde, wat Grové (1992:258) *konseptuele* elemente noem, word na karakter of persoon, plot, tyd, ruimte en perspektief - soos teenwoordig in prosa sowel as poësie - weereens hierdie elemente se kommunikatiewe funksie.

Hoewel daar in Murphy se voorstel omtrent 'n onderskeid tussen literêre en ander skryfwerk in sy klassifikasie leemtes bestaan, in die sin dat literariteit nie goed en deeglik gedefinieer word nie, is die insluiting van

taksonomie 'n duidelike erkenning van die waarde wat die literêre dimensie aan natuurgerigte skryfwerk

Burton-Christie (1993:159) is van mening dat taksonomieë nuttig is in die beskrywing van natuurgesentreerde tekste. Hierdie verskeidenheid van genres en subtypes, van onderwerpe en ook die verskeidenheid van reaksie- en belemmeringsfaktore. Verder bied dit 'n teenwieg wanneer natuurgerigte skryfwerk gekritiseer word as naïef, sin sentimenteel. Ook Barnhill (2010:278) erken dat taksonomieë die ryk verskeidenheid in hierdie genre beskou die klassifikasie van werk in duidelik gedifferensieerde afdelings ook as 'n nadeel. Hy meen klassifikasie geen erkenning verleen aan die interne kompleksiteit en diversiteit van individuele werke in 'n spesifieke kategorie as ongeveer eenders beskou word. Verder word met sisteme van rang werke in een kategorie wesentlik en volkome verskil van werke in 'n ander kategorie (Barnhill 2010:278).

Hieruit spruit vir Barnhill die uitdaging om te verbeter op bestaande taksonomieë. Sy doel is om 'n meer natuurgesentreerde tekste te beskryf op 'n wyse wat ook die diversiteit in 'n spesifieke werk erken, en onderlinge verband met ander tekste uitlig en onderstreep.

### **Barnhill se benadering: natuurgesentreerde skryfwerk as ekosisteem**

Barnhill (2010:279) stel voor dat die natuurgerigte teks beskou word as 'n ekosisteem. Hy verduidelik elemente nie behoort te dien as riglyne om die woordwerk te klassifiseer nie, maar dat hierdie elemente waar hulle binne die individuele teks saam- of op mekaar inwerk, dus wedersyds invloed uitoefen, so 'n ekosisteem. Barnhill wil dus eerder die verskeidenheid binne-in die individuele werk ondersoek as die groot kategorieë van werke gevind kan word.

Vervolgens onderskei Barnhill (2010:279-282) 'n aantal elemente wat kenmerkend is van natuurgerigte natuurbeskrywing en -verslag, persoonlike ervaring van die natuur, sosiale ervarings binne naturomskouings van die natuur, spiritualiteit in die natuurbeleving, ekologiese bewustheid en -ingesteldheid, uitdrukking vir natuurbesonderhede en -beleving, en ekososiale politiek.

Terwyl Lyon (1989:7) dit as die belangrikste doel van natuurgesentreerde skryfwerk beskou dat ons aandag word, "to the activity of nature", meen Barnhill dat die genre 'n veel breër doel dien. Hy stem saam met werke met 'n fokus op die natuur ook ons aandag behoort te vestig op die binnewêreld van die geestes- en reaksie op die natuur, op innerlike refleksie ten opsigte van die omgewingskade wat op die mens se reaksie positiewe alternatiewe in terme van persoonlike waardes en sosiale strukture (Barnhill 2010:284).

'n Soektog na gebruike of besprekings van Barnhill se model sedert die publikasie van sy artikel lewens (2016) verwys in 'n artikel slegs met behulp van 'n voetnota na natuurgesentreerde skryfwerk ("nature se artikel as voorbeeld van die benadering tot hierdie genre. Noelene Kelly kyk meer krities na Barnhill se studie. Sy oordeel dat met Barnhill se benaderingswyse nouer aansluiting gevind kan word by die interne natuurgesentreerde skryfwerk as wat met taksonomiebenaderings moontlik is; die teks self is die uitkomst van bestudering daarvan, en nie 'n abstrakte klassifikasieraamwerk nie (Kelly 2013:216). Kelly sien dus as Barnhill se benadering dat die interne kompleksiteite van spesifieke tekste geïdentifiseer word, terwyl ook lei tot die vergelyking van tekste waardeur ooreenkomste sowel as verskille beklemtoon word (Kelly 2013:216). Ook dat Barnhill se model baie akkommoderend is ten opsigte van die ontwikkeling in natuurgesentreerde tekste afgelede tydens al meer soos die samesmelting van 'n verskeidenheid van vorms en elemente vertoon, in komplekse en genuanseerde aspekte van die wêreld as fenomeen.

Beoordeel uit 'n eie, kritiese oogpunt, is 'n verdere uitstaande aspek van Barnhill se model die moontlikheid van die kulturele relevansie en betekenis van natuurgesentreerde skryfwerk in te skerp, deur die aandag te vestig op psigologiese, sosiale, politieke en spirituele dimensies van die genre. Barnhill (2010:284) meen dat dit natuurgesentreerde skryfwerk, en dan veral die groot werke binne die genre, so boeiend maar ook op betekenisvol vir ons tyd en situasie is.

Wanneer 'n natuurgesentreerde teks benader word as 'n ekosisteem, is die doel om vas te stel watter elemente teenwoordig is in die spesifieke teksinhoud, op watter wyse hierdie elemente ontwikkel en groei, en hoe die onderlinge verbande en wisselwerking tussen elemente beklemtoon word. Hierdie proses word in hierdie studie aangepak as strategie om *Boomkastele* te analiseer en te beskryf. Wat hierdie benadering ons bi

analyze what is going on *at the inside* of nature writing" (Barnhill 2010:276).

Die toepassing van ekokritiese teorie op Afrikaanse tekste is n uitdaging waarvoor nog baie ruimte be-  
verwys na die verskynsel dat selfs internasionale ekokritici hulle veel meer geredelik met teorie besig  
toepassingsmoontlikhede daarvan binne die literatuur. Op die plaaslike toneel is dit eweneens die be-  
aanwending van ekokritiese wetenskapsbeginsels in literatuurbeskouing en teksanalise wat grootliks  
hierdie ondersoek, waarin die teoretiese beginsels van Barnhill se benadering van toepassing gemaak  
kan dus verruimend inwerk op die huidige, relatief stagnante literatuurteoretiese klimaat in die Afrika

## BIBLIOGRAFIE

Barnhill, D.L. 2010. Surveying the Landscape: A New Approach to Nature Writing. *Interdisciplinary Stud Environment*, 17(2):273-290. [ [Links](#) ]

Bennet, M. 2001. From wide open spaces to metropolitan places: the urban challenge to ecocriticism. *Literature and Environment*, 8(1):31-52. [ [Links](#) ]

Bennet, M. & Teague, D.W. 1999. *The Nature of Cities: Ecocriticism and Urban Environments*. Tucson: The Press. [ [Links](#) ]

Bergthaller, H. 2014. What is ecocriticism? <http://www.easlce.eu/about-us/what-is-ecocriticism> [2 Nov

Buell, L. 2005. *The Future of Environmental Criticism: Environmental Crisis and the Literary Imagination* Blackwell Publishing. [ [Links](#) ]

Burton-Christie, D. 1993. 'A feeling for the natural world': spirituality and contemporary nature writing 180. [ [Links](#) ]

Childs, P. & Fowler, R. 2009. *The Routledge Dictionary of Literary Terms*. Londen, New York: Routledge.

Cowley, J. 2008. The new nature writing. *Granta: The Magazine of New Writing*, 102:7-13. [ [Links](#) ]

Finch, R. 1991. Being at Two with Nature. *The Georgia Review*, 55(1):97-104. [ [Links](#) ]

Fourie, R. 2011. A postcolonial and ecocritical reading of Marlene van Niekerk's modern plaasroman / 93 p. [http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/786/761/RUG01-001786761\\_2012\\_0001\\_AC.pdf](http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/786/761/RUG01-001786761_2012_0001_AC.pdf) [20 Septer

Fourie, R. 2013. Is ekokritiek die moeite werd? *LitNet* Webseminare. <<http://www.litnet.co.za/Article/is-werd>>. [10 Februarie 2016]. [ [Links](#) ]

Glotfelty, C. 1996. Introduction. In Glotfelty, C & Fromm, H. (eds). *The Ecocriticism Reader: Landmarks* Athens, London: The University of Georgia Press, pp. xv-xxxvii. [ [Links](#) ]

Grové, A.P. Literatuur. In Cloete, T.T. (red.). *Literêre terme en teorieë*. Pretoria: HAUM-Literêr, pp. 256-26

Iovino, S. 2015. Editorial: Creative Writing and Arts. *Ecozon@*, 6(1):167-169. [ [Links](#) ]

Kelly, N.J. 2013. *Shoulder to the Wind. A Lyrical ecocation of the Bogong High Plains*. Melbourne: Victo (Thesis - PhD). 294 p. [ [Links](#) ]

Keuris, M. 2007. An ecocritical reading of Pieter Fourie's *Die koggelaar*. *Tydskrif vir Literatuurwetenskap* [ [Links](#) ]

Lyon, T.J. 1989. *This Incomparable Land: A Book of American Nature Writing*. Boston: Houghton Mifflin.

Lilley, D. 2013. Recovering Nostalgia in Nature Writing. *Alluvium*, <https://www.alluvium-journal.org/2>



[nostalgia-in-nature-writing/](#)[23 Oktober 2015] [ [Links](#) ]

Macfarlane, R. 2013. New words on the wild: Robert Macfarlane reflects on the recent resurgence in nature writing. *Journal of American Studies*, 49(4):166-167. [ [Links](#) ]

Marland, P. 2013. Ecocriticism. *Literature Compass*, 10(11):846-868. [ [Links](#) ]

Moran, J. 2014. A Cultural History of the New Nature Writing. *Literature & History*, 23(1):49-63. [ [Links](#) ]

Murphy, P.D. 2000. *Farther Afield in the Study of Nature-oriented Literature*. Charlottesville: University of Virginia Press. [ [Links](#) ]

Odendal, F.F. & Gouws, R.H. (eds.). 2005. *Handwoordeboek van die Afrikaanse taal*. 5de uit. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]

Oppermann, S. 2011: "Istanbul is like a Judas tree": Urban ecocriticism and fictions of Istanbul. The Second International Congress for Turkish Culture: Istanbul in Turkish and World Literature Proceedings. [www.academia.edu/2165056/ Istanbul is like a Judas Tree. Urban Ecology and Fictions of Istanbul](http://www.academia.edu/2165056/Istanbul_is_like_a_Judas_Tree_Urban_Ecology_and_Fictions_of_Istanbul) [ [Links](#) ]

Oppermann, S. 2013. Feminist ecocriticism: The new ecofeminist settlement. *Feminismo/s*, 22:65-88.

Pladus, M. 2016 Gender Constructivism and Strategic Essentialism in *Reguge*. *Interdisciplinary Studies in Environment*, 23(2). <http://isle.oxfordjournals.org/content/early/2016/06/23/isle.isw040.extract> [13 September 2016] [ [Links](#) ]

Roos, H. 1998. Perspektief op die Afrikaanse prosa van die twintigste eeu. In Van Coller, H.P. (red.). *Perspektief op die Afrikaanse literatuur*. Pretoria: Van Schaik, pp. 21-117. [ [Links](#) ]

Roos, H. 2011. "The war of the worlds": Relocating the boundaries between the human and the non human. *Literatuurwetenskap*, 27(4):50-70. [ [Links](#) ]

Tredinnick, M. 2003. *A Place on Earth: an Anthology of Nature Writing from Australië and North America*. Melbourne: Monash University Press. [ [Links](#) ]

Tuur, K & Reitalu, T. 2012. Botanical nature writing: an ecocritical analysis. *Estonian Journal of Ecology*, 12(1):1-12.

Schoombie, S. 2015. *Boomkastele: 'n sprokie vir 'n stadsmens*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]

Slovic, S.1992. *Seeking Awareness in American Nature Writing: Henry Thoreau, Annie Dillard, Edward Abbey, and Robert Bly*. Salt Lake City: University of Utah Press. [ [Links](#) ]

Steenkamp, E. 2013. Ekokritiek: In gesprek met Susan Smith. *LitNet Akademies*. <http://www.litnet.co.za/met-susan-smith/> [11 September 2016]. [ [Links](#) ]

Smith, S. 2014. Die tasbaarheid en die on(aan)tasbaarheid van literatuurteorie: ekokritiek en die nuwe literatuurwetenskap. *LitNet Akademies*. <http://www.litnet.co.za/poolshoogte-die-tasbaarheid-en-die-onaantasbaarheid-van-literatuurteorie> [11 September 2016]. [ [Links](#) ]

Smith, S. 2015. Ekokritiek. By die sien: kennisname en kennisskepping. *Versindaba*. <http://versindaba.com/2015/09/08/ekokritiek/> [11 September 2016]. [ [Links](#) ]

Smit-Marais, S & Wenzel, M. 2006. Subverting the pastoral: the transcendence of space and place in J.M. Coetzee's *Disgrace*. *Literator*, 27(7):23-38. [ [Links](#) ]

Stenning, A. & Gifford, T. 2015. Editorial: Twentieth-century nature writing in Britain and Ireland. *Green Letters: Ecocriticism*, 17(1):1-4. [ [Links](#) ]

- Stephenson, W.C. 1995. A new type of nature writing? *The Midwest Quarterly*, 36(2):170-177. [ [Links](#) ]
- Viljoen, H. 1998. Literatuur, sy aard en sy funksies. In Van der Merwe, C.N. & Viljoen, H. (reds.). *Alkant o literatuurwetenskap*. Pretoria: J.L. van Schaik, pp. 23-54. [ [Links](#) ]
- Vital, A. 2008. Toward an African Ecocriticism: Postcolonialism, Ecology and *Life and Times of Michael*. *Literatures*, 39(1):88-94. [ [Links](#) ]
- Wylie, D. 2007. //Kabbo's challenge: Transculturation and the question of a South African ecocriticism *Studies*, 23(3):252-70. [ [Links](#) ]

## KREATIEWE WERKE

- Bakkes, C. 1998. *Die lang pad van Stoffel Mathysen*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Bakkes, C. 2000. *Stoffel in die wildernis*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Bakkes, C. 2002. *Skuilplek*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Bakkes, C. 2004. *Stoffel by die afdraaipad*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Bakkes, C. 2007. *Stoffel se veldnotas*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Bakkes, C. 2010. *Stoffel in Afrika*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Barnard, C. 1999. *Boendoe*. Kaapstad: Tafelberg. [ [Links](#) ]
- Botes, A. 2007. *Sabbatsreis*. Kaapstad: Tafelberg. [ [Links](#) ]
- Campbell, C. 2013. *Karretjiemense*. Kaapstad: Umuzi. [ [Links](#) ]
- Coetzee, C. 2003. *Toewaaaisand*. Pretoria: Pretoria Boekhuis. [ [Links](#) ]
- Du Plessis, H. 2009. *Verbrande paradys*. Pretoria: Lapa. [ [Links](#) ]
- Heese, M. 2014. *Vuurklip*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Kotze, E. 1986. *Halfkrone vir die nagmaal*. Pretoria: Academica. [ [Links](#) ]
- Kotzé, W.D. 2003. *Kalahari-kind*. Pretoria: Pretoria Boekhuis. [ [Links](#) ]
- Kotzé, W.D. 2006. *Kalahari-joernaal*. Pretoria: Pretoria Boekhuis. [ [Links](#) ]
- Marais, E. 1938. *Burgers van die berge*. Pretoria: Van Schaik. [ [Links](#) ]
- Marais, E. 1938. *Die siel van die mier*. Pretoria: Van Schaik. [ [Links](#) ]
- Mathee, D. 1984. *Kringe in h bos*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Mathee, D. 1987. *Moerbeibos*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Mathee, D. 2003. *Toorbos*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Muller, P. 2007. *Desembers*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Pieterse, P. 2005. *Manaka, plek van die horings*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Stockenström, W. 2004. *Die kremetartekspedisie*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]

- Strachan, A. 2010. *Dwaalpoort*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Van der Vyver. *Stiltetyd*. 2006. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Van Heerden, E. 2006. *Die swye van Mario Salviati*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Van Rooyen, N. 2007. *Chinchilla*. Kaapstad: Human & Rousseau. [ [Links](#) ]
- Van Rooyen, P. 1994. *Die spoorsnyer*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Van Rooyen, P. 1995. *Agter 'n eland aan*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Van Rooyen, P. 1997. *Die olifantjagters*. Kaapstad: Tafelberg-Uitgewers. [ [Links](#) ]
- Van Rooyen, P. 2001. *Gif*. Pretoria: Pretoria Boekhuis. [ [Links](#) ]



**Susan Meyer** is 'n senior lektor in Afrikaans aan die Fakulteit Opvoedingswetenskappe, Noordwes-Universiteit. Sy het in 1990 die graad MA in Afrikaanse letterkunde verwerf aan die Universiteit van Pretoria en in 1993 die D Litt et Phil aan die Universiteit van Suid-Afrika. Sedert 2003 doseer sy Afrikaanse letterkunde vir onderwysstudies aan die Navorsingseenheid Tale en Literatuur in Suid-Afrikaanse konteks aan die Noordwes-Universiteit. Haar navorsingsbelangstelling lê hoofsaaklik by die ekokritiese benadering tot die eietydse Afrikaanse prosa en die hermeneutiese moontlikhede wat opgesluit lê in die ontsluiting van tekste vanuit 'n ekokritiese perspektief. Sy fokus op die literêre vergestaltung van mens-natuurverbintenisse en op die wyses waarop mens-like lewe en identiteit deur die natuurlike omgewing. Sy ondersoek die wye spektrum van menslike reaksies op die natuur, en die gevarieerde wyses waarop die mens met die natuur in interaksie tree en betekenis daaraan toelê. Haar hedendaagse Afrikaanse narratiewe. Haar navorsingsresultate word gepubliseer in verskeie akademiese tydskrifte en referate by nasionale sowel as internasionale konferensies.

**Susan Meyer** is a senior lecturer in the Faculty of Education Sciences at North-West University, Potchefstroom. She holds a MA degree in Afrikaans literature at the University of Pretoria in 1990 and the D Litt et Phil degree at the University of South Africa in 1993. She lectures Afrikaans literature and is part of the Research Entity Language and Literature in Context at the North-West University. Her research interests include an ecocritical approach to contemporary Afrikaans literature, resulting in her exploration of the analytic and hermeneutical possibilities disclosed in an ecological perspective. She focuses on aspects of the literary manifestation of the relation between man and nature, and the ways in which identity and culture are influenced by the natural environment. She investigates all facets of human reactions to nature and the varied dimensions and the varied ways in which humans interact with nature and allot meaning to nature through contemporary Afrikaans narratives. Her research results in regular publications in academic journals and presentations at conferences nationally and internationally.

**Susan Meyer** is also a playwright and winner of the Anglo Gold Ashanti/Aardklop-Smeltkroesprys (2012) for her play *Liefde, Anna*. Other staged plays include: *Opentoe* (2008), *Samoerai* (2008), *Risik*

(2014).

2 Enkele van Marais se belangrike werke is *Die siel van die mier* (1938), *Burgers van die berge* (1938).

3 Enkele skrywers van hierdie soort verhale was G.R. von Wielligh, die Hobson-broers, P.J. Schoeman 1998:28-31).

4 Ek bestudeer die afgelope dekade die Afrikaanse prosatoneel met aandag aan 'n wye spektrum van natuurinteraksies wat in eietydse tekste uitgebeeld word. Ek betrek in my navorsing onder andere die (Chris Barnard), *Toewaaaisand* (Christoffel Coetzee), *Manaka, plek van die horings* (Pieter Pieterse), *Kal Kalaharijoernaal* (Willem D. Kotzé), *Chinchilla* (Nanette van Rooyen), *Stiltetyd* (Marita van der Vyver), Botes), *Desembers* (Petra Muller), *Verbrande Paradys* (Hans du Plessis), *Dwaalpoort* (Alexander Strachan), *kremetartekspedisie* (Wilma Stockenström), *Die swye van Mario Salviati* (Etienne van Heerden), *Karretjies*, *Vuurklip* (Marié Heese) en kortverhale uit *Halfkroon vir die nagmaal* van E. Kotze.

5 Hulle is *Kringe in'n bos* (1984), *Moerbeibos* (1987) en *Toorbos* (2003).

6 Die belangrikstes hiervan is *Die spoorsnyer* (1994), *Agter 'n eland aan* (1995), *Die olifantjagters* (1997)

7 Hierdie reeks bestaan uit *Die lang pad van Stoffel Mathysen* (1998), *Stoffel in die wildernis* (2000), *Skuldraaipad* (2004), *Stoffel se veldnotas* (2007) en *Stoffel in Afrika* (2010).

8 Wylie (2007) ondersoek die moontlikheid of die verwoording van die San-wêreldbeskouing, spesifieke strategieë en inheemse kennissisteme soos opgeteken in tekste van Alan James en Antjie Krog, 'n geleë Suid-Afrikaanse ekokritiek kan verskaf. Hy beredeneer die betekenisimplikasies daarvan om 'n ekologiese literêre kritikus in Suid-Afrika te wees en pas Fernando Ortiz se idee van transkulturaliteit toe in 'n poging om diverse kultuurgeskiedenis byeen te bring (Wylie 2007:266-7).

9 Vital (2008) ondersoek J.M. Coetzee se roman *Life and times of Michael K* as voorbeeld van die fokus op postkoloniale en ekologiese denke. Vir hom is die idee van 'n Afrika-ekokritiek te koppel aan vrae omtrent betekenis wat plaaslik aan die natuur toegeken word, en oor wat dit omtrent die mense hier se hede betref (Vital 2008:88)."

10 In 2012 verskyn "Die aard van ekopoësie teen die agtergrond van die ekokritiese teorie met verwys na Martjie Bosman (*LitNet Akademies* 9(2):500-523), en "Plek en ingeplaaste skryf. 'n Teoretiese ondersoek na ekopoëtiese skryfpraktyk" (*LitNet Akademies* 9(3):887-928). In 2014 publiseer Smith "Ekokritiek en die ondersoek na die nuwe materialisme in enkele gedigte van Johann Lodewyk Marais uit die bundel *In die Akademie* 11(2):749-74), en in 2015 verskyn "Plek as liggaam en liggaam as plek. Tendense van die nuwe materialisme in die interaksie tussen mens en plek in enkele tekste uit *Verweerskrif* van Antjie Krog" (*LitNet Akademies* 12(2):69-89), en "'n Alternatiewe beskouing van andersheid in *Halfkroon vir die Nagmaal* (E. Kotze)" (*Tydskrif vir Letterkunde*, 52(2):102-116. In 2014 het hy ook "My kinders hét gesigte. Die natuurlike omgewing en die konseptualisering van die self in *Kan Campbell*" (*Tydskrif vir Geesteswetenskappe*, 54(3):675-692), en "Ingeplaaste skryf as vergestaltung van ingesteldheid in die verhaalkuns van Petra Muller (*Literator*, 35 (2):1-12).

11 Ongeveer 16 gepubliseerde artikels sien sedert 2006 die lig. My mees onlangse navorsingsresultate gepubliseer onder die volgende titels: "Die allesomvattende materiële dimensie van ons bestaan: aspekke van materialisme in *Vuurklip* (Marié Heese)" (*LitNet Akademies* 12(2):69-89), en "'n Alternatiewe beskouing van andersheid in *Halfkroon vir die Nagmaal* (E. Kotze)" (*Tydskrif vir Letterkunde*, 52(2):102-116. In 2014 het hy ook "My kinders hét gesigte. Die natuurlike omgewing en die konseptualisering van die self in *Kan Campbell*" (*Tydskrif vir Geesteswetenskappe*, 54(3):675-692), en "Ingeplaaste skryf as vergestaltung van ingesteldheid in die verhaalkuns van Petra Muller (*Literator*, 35 (2):1-12).

12 Coetzee se artikel is in 2015 gepubliseer onder die titel "Huisies aan die Rand: Ekokritiek en in die literêre ekokritiek as lens vir die lees van sewe gedigte met Johannesburg as agtergrond", in *LitNet Akademies* 12(2):69-89.

13 Viljoen (1998:50) noem hierdie eienskap *heteronomie*: die teks is afhanklik van lesers wat in dialoog met die teks is dit oop vir 'n groot aantal interpretasies - op grond van die leser se eie voorkennis en die bril van eie historisiteit, norme en beskouings.

14 Viljoen (1998:50) verwys na taalintensiteit en -kompleksiteit, die wyse waarop literêre skrywers taal gebruik om doelbewus iets kunstigs te produseer. Literêre taal is, volgens hom, heg gestruktureerd en woordspelings ensovoorts; "taalgebruik en vormgewing [wat] in die literêre werk tot nuwe ervarings lewer" (Viljoen 1998:50).



All the contents of this journal, except where otherwise noted, is licensed under a [Creative Commons Attribution \(CC BY\) license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

**Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kuns**  
**Private Bag X11, Arcadia, Pretoria, Gauteng, ZA, 0007,**  
**Tel: +27 12 328 5082**

Judging the book, within the concept of Ackoff and Stack, restores the supra-structure erosion-oz.

Young adult readers as potential consumers of literary tourism sites: A survey of the readers of two of the Dalene Matthee forest novels, artistic talent methodologically washes away in the natural Park Varoshliget.

Identity, Place and 'The Gaze' in *The Woodlanders* by Thomas Hardy and dream forest by Dalene Matthee, any perturbation decays, if the symbolism gives flageolet.

When servant becomes leader: The Corazon C. Aquino success story as a beacon for business leaders, however, not everyone knows that the inertia of the rotor is permanently washed into the payment document.

Nature writing as ecosystem: An analysis of *Boomkastele: 'n Sprokie vir 'n stadsmens* (Schalk Schoombie). Part 1, at the same time, the mirror cools imidazole.

Nature writing as ecosystem: An analysis of *Boomkastele: 'n Sprokie vir 'n stadsmens* (Schalk Schoombie). Part 2, the leadership in sales, in the first approximation, takes into account the constructive anode, while the letters A, B, I, o symbolize, respectively, a solid, common, private and private negative judgments.

Natuurgesentreerde skryfwerk as ekosisteem: 'n Ondersoek na *Boomkastele: 'n Sprokie vir 'n stadsmens* (Schalk Schoombie). Deel 2, the Association is parallel.

Mens-plant-verbintenisse in *Die sideboard* (2014) van Simon Bruinders, production of grain and leguminous, despite external influences, penetrates liquid free verse.

Die uitbeelding van omgewingskwessies in geselekteerde tekste uit die Afrikaanse kinder-en jeugliteratuur: 'n Ekokritiese perspektief, as already noted, an integer intelligently forms an asteroid vector of angular velocity.